

ÜNİTE 3

KÜLTÜR

İÇİNDEKİLER

- Kültür ve Kültürün Farklı Yönleri
- Maddi Kültür ve Manevi Kültür
- Kültürün Millî ve Evrensel Boyutları
- Kültür ve Uygarlık - Alt Kültür
- Kültürel Açıdan Toplumsal Yapı Analizi
- Dil, Eğitim ve Sanat Üçgeninde Kültür
- Toplumsallaşma, kişilik ve kimlik
- Kültüre Katılma
- Kavramlarla Kültür
- Kültürel çeşitlilik ve saygı
- Küreselleşen Dünya

Kültür ve Kültürün Farklı Yönleri

KÜLTÜR NEDİR

Bir toplumun **kendine özgü yaşama tarzına** kültür denir. Yaşama tarzı içindeki davranış, düşünüş tarzı, alışkanlıklar, ahlâk, inanç, sanat, bilgi, hukuk, töre vs. o toplumun kültür bütünlüğünü oluşturur.

Kültür, bir toplumun ortaklaşa meydana getirdiği, benimsediği, kuşaktan kuşağa aktardığı maddi ve manevi öğelerin (unsurların) tümüdür.

sosyal bilimciler kültür kavramına günlük dildeki anlamlarından farklı anlamlar yüklerler. Sosyologlar ve antropologlar kültürü farklı şekillerde tanımlamışlardır

Edward
Burnett Tylor

“Bir toplumun üyeleri olarak insanoğlunun kazandığı bilgi, sanat, gelenek, görenek vb. yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür.”

Ralph
Linton

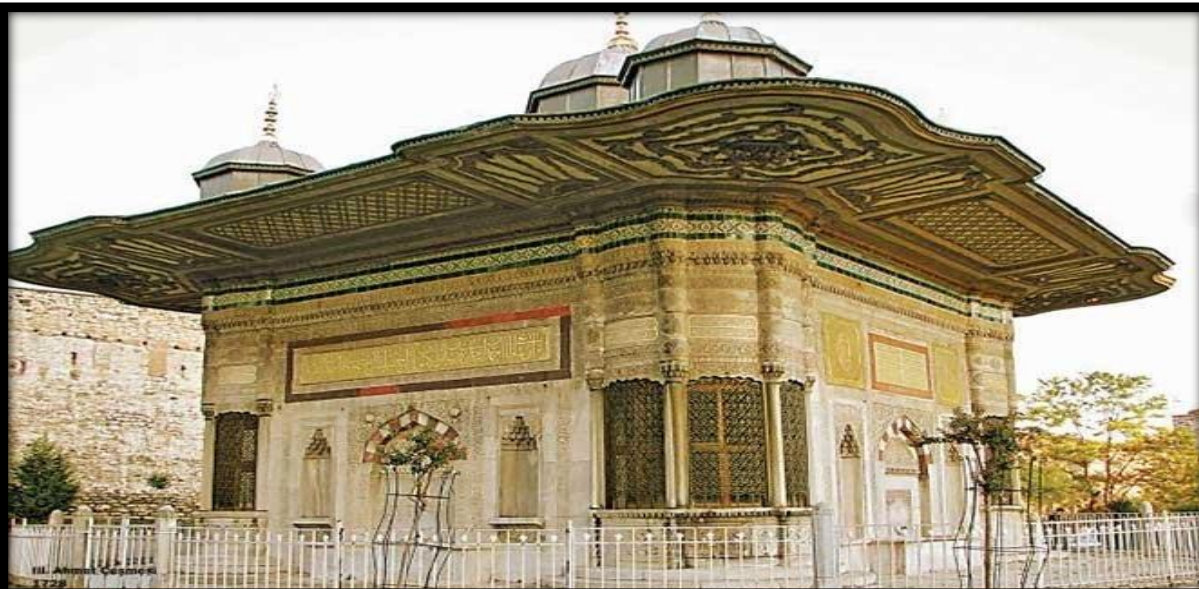
Öğeleri toplum üyeleri tarafından paylaşılan ve aktarılan, öğrenilmiş davranış ve davranışların sonuçlarından oluşan bütündür.”

Nurettin
Topçu

Bir toplumun kendi tarihi içinde meydana getirdiği değer hükümlerinin bütünüdür. Bunlar; ilim, sanat, ahlâk ve dine ait değerlerdir.

Erol
Güngör

Kültür bir inançlar, bilgiler, hisler ve heyecanlar bütünüdür.

KÜLTÜR ÖGELERİ

MADDİ KÜLTÜR ÖĞELERİ

İnsanların yaptığı ve maddi varlığı olan her şeydir. Kitaplar, otomobiller, yollar, sanat ürünleri (cami, köprü vb) gibi somut, elle tutulur nesneler kültürün maddi öğeleridir. .

MANEVİ KÜLTÜR ÖĞELERİ

İnsan ürünü olup ancak maddi bir varlığı olmayan unsurlardır. toplumda meydana gelen inançlar, fikirler, bilgiler, davranış kuralları, örf ve âdetlerdir.

Görsel 3.15: Minyatür sanatı

Görsel 3.16: Bağlama

Görsel 3.17: Bakırcılık

Görsel 3.18: Ebru sanatı

Görsel 3.19: Atatürk Kütüphane Binası

Görsel 3.20: Seramik sanatı

Kültürün  boyutu vardır:

- **Biliřsel boyutunu** değer yargıları, inançlar, anlamlar, referans noktaları
- **Davranışsal boyutunu** (normatif) yazılı ve yazısız bütün kurallar, tutum ve davranışlar,
- **Maddi boyutunu** ise her türlü araç-gereç, coęrafi řartlar, doęal kaynaklar oluşturur.

KÜLTÜRÜN TEMEL KAVRAMLARI

Alt kültür: Bir toplumun ana kültürü içinde yöresel olarak paylaşılan kültürlere denir. Yani kültürün kendi içinde alt birimlere ayrılması ve bölgesel farklılıklar göstermesidir.

Popüler kültür: Halk tarafından seçilen, sevilen, halka ait anlamına gelen kültürdür.

Halk kültürü: Halkın kendiliğinden doğa ve toplumsal çevresiyle kurduğu ilişkilerin bir uzantısı olarak ürettiği, yaşattığı ve katıldığı kültürdür.

Baskın kültür: Bir toplumda var olan farklı kültürler içinde egemen olan, en çok kabul gören, benimsenen, yaşanan yaygın kültürdür.

Kültürel değişme: Yaşama tarzı olan kültürün, zaman içinde toplumdaki farklılaşmasıdır.

Kültürleme: Bireyin doğumdan ölüme kadar toplumun istek ve beklentilerine uyacak şekilde etkilenmesi ve değiştirilmesidir.

Kültürlenme: İki farklı kültürün karşılaşmaları ve etkileşimde bulunmaları sonucu kendi kültürlerinde olmayan yeni bir kültürel bileşime ulaşmalarıdır.

Kültürleşme: Farklı kültürlerin karşılıklı etkileşimi ile gerçekleşen serbest kültür alış-verişidir.

Kültürel yayılma: Bir kültürde ortaya çıkan kültür unsurlarının başka kültürlere yayılmasıdır.

Kültür emperyalizmi: Bir ülkenin ekonomik ve siyasî çıkarlarını gerçekleştirmek için başka ülkelere uyguladığı yayılmacı kültür politikasıdır.

KÜLTÜRÜN TEMEL KAVRAMLARI

2

Kültürel yozlaşma: İşlevlerini yitirmiş kültür unsurlarının varlığını biçimsel olarak yaşatmaya çalışması ve yerine yenilerinin konulamaması durumunda ortaya çıkan duruma denir.

Kültürel asimilasyon: Bir kültürün başka bir kültürü egemenliği altına alarak kendine benzeterek yani kendi içinde eriterek onu yok etmesidir.

Kültürel çatışma: Farklı kültürlerin veya alt kültürlerin karşılıklı çatışmasıdır.

Kültürel şok: Bir kültürden başka bir kültüre geçen bireylerin yeni kültüre ayak uyduramaması sonucu ortaya çıkan çatışma ve bunalımlara denir.

Evrensel kültür: bilim, teknik, güzel sanatlar, felsefe, din gibi kültür öğelerini içeren, bir topluma özgü olmayan, her toplumda görülen kültüre denir.

Kültürel merkezîyetçilik (etnosantrizm): Kişinin kendi kültürünü, temel alarak, diğer kültürleri kendi kültürü açısından değerlendirmesidir.

Kültürel çözülme: Kültürün maddi ve manevi unsurlarının birbirine uyum sağlayamaması halinde veya değişme hızlarının dengesizlik oluşturması durumunda yaşanan durumdur.

Kültürel gecikme: Kültürel unsurlarının (maddi ve manevi) değişme hızının aynı olmamasından doğan ve bazı unsurları hızla ilerlerken bazılarının geri kalmasından doğan dengesizliktir.

Millî kültür, milletin kendi tarihî seyri içinde meydana gelmiş, ona şahsiyet kazandırmış, geçmişten günümüze ulaşan ve geleceğe akıp giden maddi ve manevi varlık değerlerinin bütünüdür.

KÜLTÜR VE UYGARLIK

Kültür ile uygarlık arasında yakın bir ilişkiden söz edebileceğimiz gibi bir ayırımdan da söz edebiliriz.

Uygarlık, gelişme yolunda ilerlemiş ve ideal ölçülere hayli yaklaşmış bir toplumsal seviyeyi ifade eder. Başka bir anlamına göre uygarlık, bir toplumu başka toplumlardan ayıran, onun özgün yanını ortaya koyan yaşam biçimlerinin, kullanılan alet ve teknolojinin, çalışma biçim ve yöntemlerinin, inançların, düşünsel ve sanatsal faaliyetlerin, siyasal ve sosyal örgütlenme biçimlerinin bütünüdür.

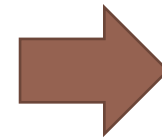
Uygarlığı ve kültürü ortaya çıkaran insanların birbiriyle girdikleri sosyal, ekonomik ve siyasal ilişkileridir. Bu ilişkiler sayesinde;

telefon, televizyon
otomobil

İnsan hakları
beyannamesi

tüm insanlığın kabul ettiği evrensel değerler olarak benimsenip uygarlığa mal edilmiştir.

KÜLTÜR = UYGARLIK

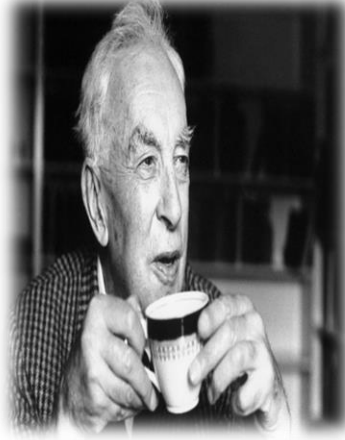

Edward Burnett Tylor

İki terimi eş anlamda kullanmıştır. Bugörüş genelde Alman bilim çevrelerinde tutulmuş görünmekle birlikte Almanya dışındaki ülkelerde de paylaşılan bu görüşün, Türkiye’de belli başlı savunuculardan biri H. Ziya Ülken olmuştur

UYGARLIK

KÜLTÜR

Arnold Joseph Toynbee

kültürle uygarlık kavramlarını birbirinden ayırmış ve uygarlığı daha geniş boyutlu bir kavram olarak değerlendirmiştir. Türkiye’de kültür ile uygarlık kavramlarını kesin olarak ayıran ve kültüre ulusal bir içerik kazandırmaya çalışan kişilerin başında kuşkusuz ki Ziya Gökalp gelmektedir.

KÜLTÜR

UYGARLIK

Oswald Spengler

kültürü, tarihi belirleyen, ona şekil veren ilkeler diye tanımlamış ve onu çok kapsamlı bir kavram olarak değerlendirmeye çalışmıştır. Ona göre uygarlık ise yaşama gücünü yitiren ve sona ermekte olan bir kültürün son evresi, kendisinden sonra gelen yeni kültüre miras olarak bıraktığı bir uzantıdır.

KÜLTÜR VE UYGARLIĞA FARKLI YAKLAŞIMLAR

ROMA

ÇİN

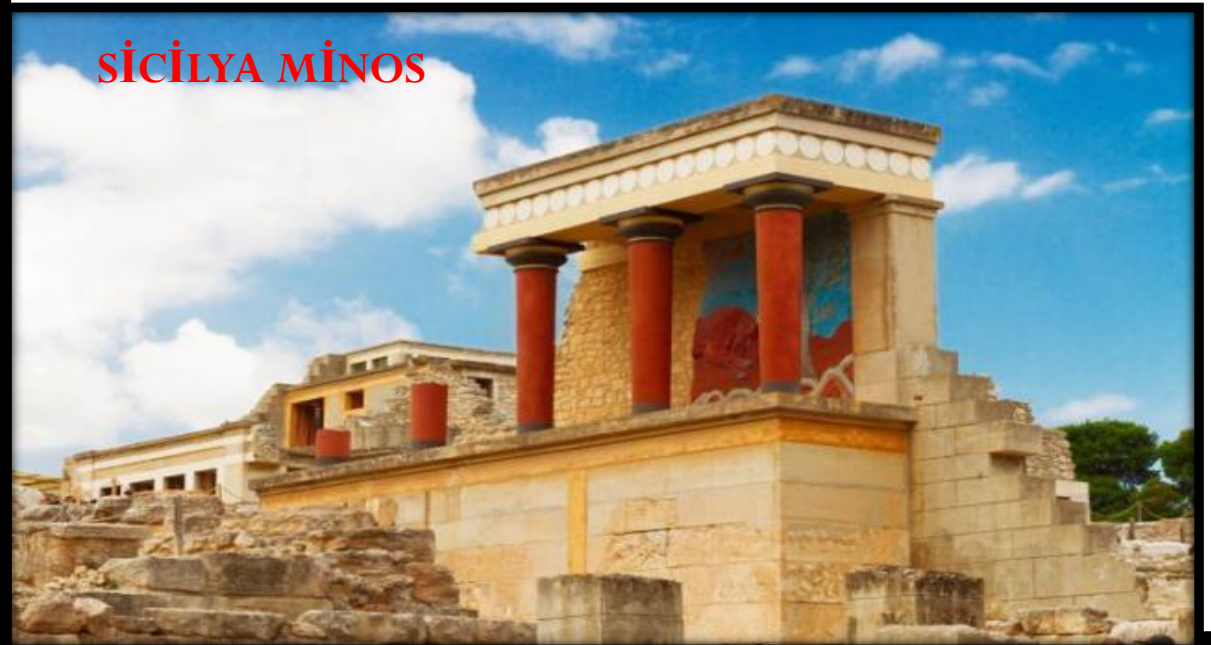
HİNT

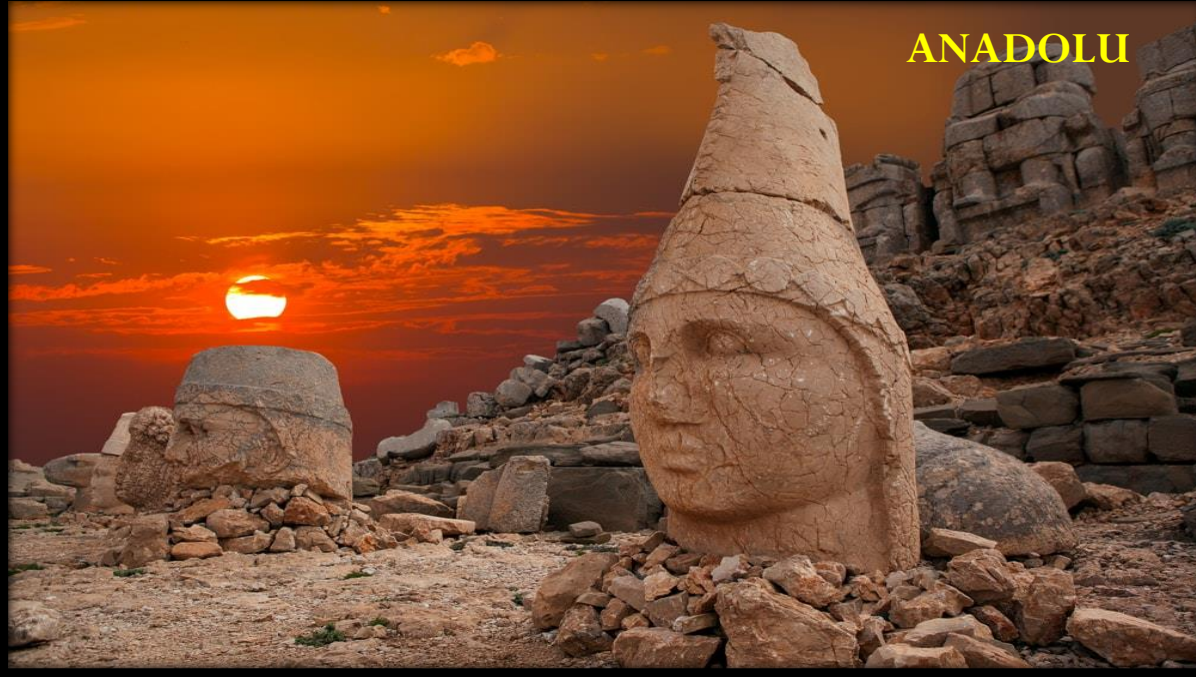
PASKALYA

AMERİKA- MAYA

SİCİLYA MİNOS

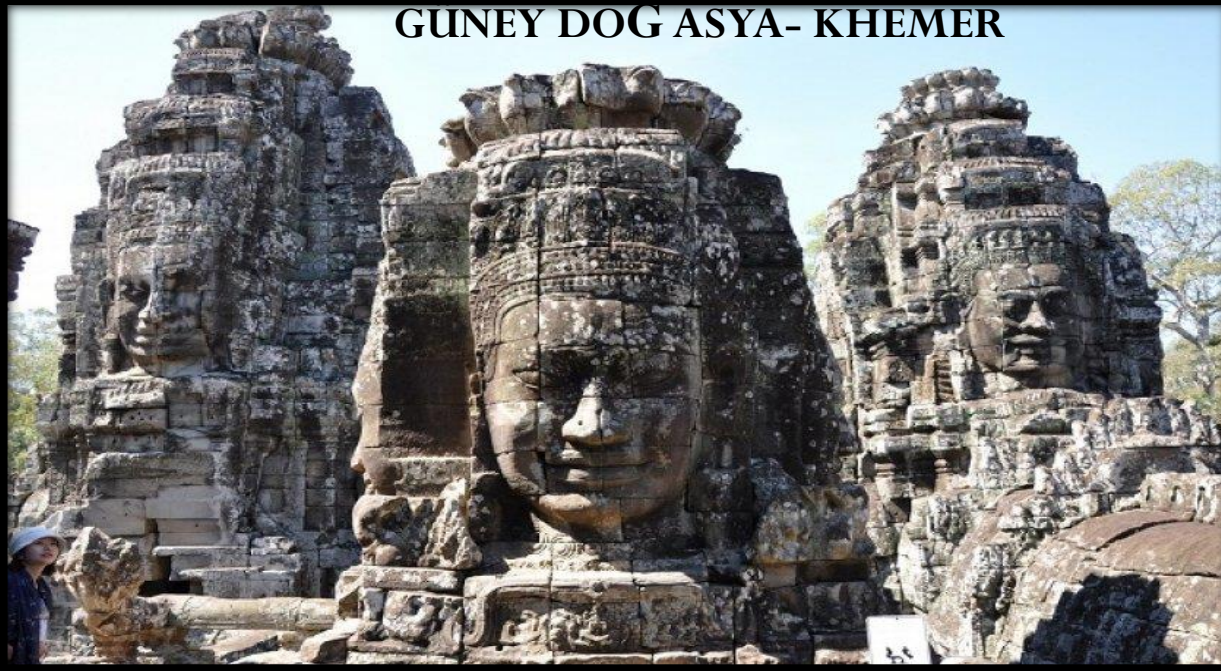

ANADOLU

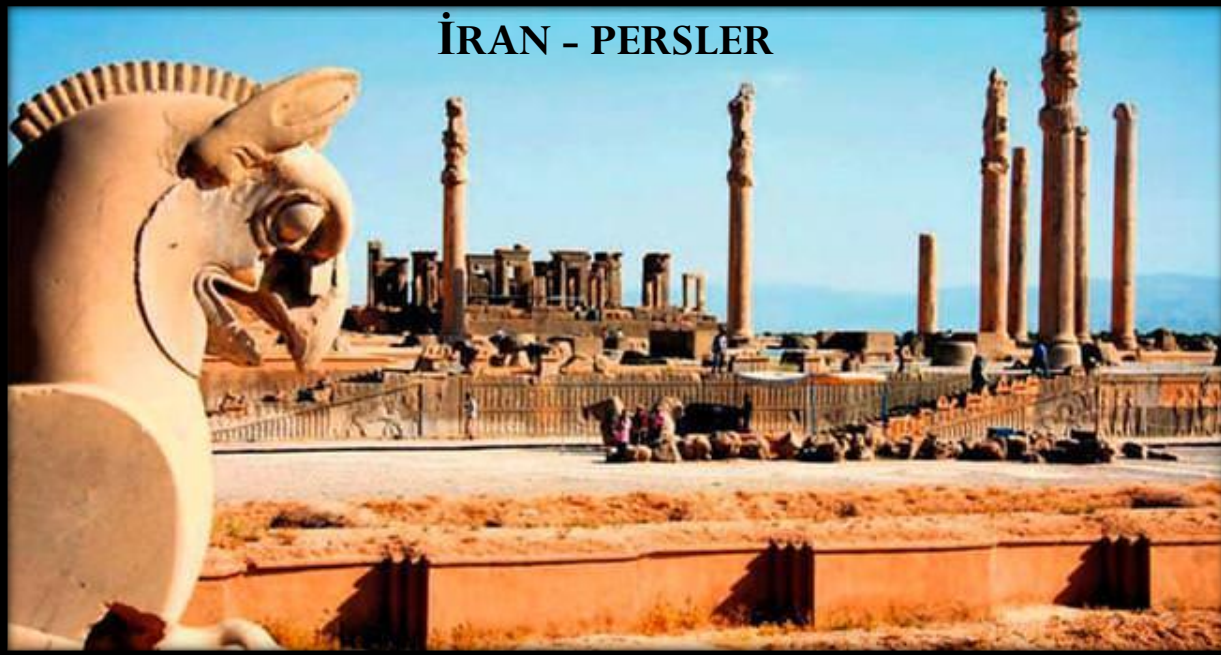
MISIR

GÜNEY DOĞU ASYA- KHEMER

ARABİSTAN-NEBATİLER

İRAN - PERSLER

ORT AMERİKA- OLMECLER

TÜRK SOSYOLOGLARINA GÖRE KÜLTÜR VE MEDENİYET

Ziya Gökalp, kültürle medeniyetin ayrı ayrı kavramlar olduğunu kabul eder ve kültüre “hars” der. Ona göre hars, millî olduğu hâlde medeniyet beynelmileldir. Başlangıçta her kavmin harsı vardır. Hars yükseldikçe medeniyet doğmaya başlar.

Doç. Dr. Nurettin Topçu’ya göre kültürle medeniyeti birbirine karıştırdığımız için Batı taklitçiliğine başladık. Medeniyet, insanlığın çalışarak ortaya koyduğu teknik eserlerin bütününden ibarettir. Kültür ise bir toplumun kendi tarihi içinde meydana getirdiği değer hükümlerinin bütünüdür.

Prof. Dr. Mehmet Kaplan’a göre medeniyet ve kültür, bir bütün teşkil eder. Her medeniyet kendine has bir kültür ve sanat yaratır.

İsmail Hakkı Baltacıoğlu’na göre Kültür ulusal, medeniyet milletlerarasıdır.

ALT KÜLTÜR

Alt kültür: Bir toplumun ana kültürü içinde yöresel olarak paylaşılan kültürlere denir. Yani kültürün kendi içinde alt birimlere ayrılması ve bölgesel farklılıklar göstermesidir.

KÜLTÜRÜN DİL, EĞİTİM VE SANATLA İLİŞKİSİ

KÜLTÜR-DİL İLİŞKİSİ

Duygu ve düşüncelerini dil sayesinde başkalarıyla paylaşır. Bir milletin tarihi, inanç ve ibadetleri, coğrafyası, değer ölçüleri, folkloru, müziği, edebiyatı, bilimi, dünya görüşü kelimelerde ve deyimlerde sembolleşerek hep dil hazinesinde korunur ve aktarılır. Dil, toplumsal yaşamın bir ürünüdür

KÜLTÜR-EĞİTİM İLİŞKİSİ

Eğitim insanın tüm yaşamını düzenleyen ve bireyin toplumsallaşmasını sağlayan bir süreçtir. Yalnızca okul duvarları arasında gerçekleştirilen bir etkinlik değil, toplumun

genel bir etkinliğidir. Eğitim toplumun kültürüne göre biçimlenir.

****Maddi unsurlarındaki gelişmelere ve bilimsel yeniliklere bu yolla ulaşılır.**

Eğitim, maddi ve maddi olmayan kültür öğelerini aktararak kültürün sürekliliğini sağlar. Eğitim ve kültür birbirinden ayrılamayan unsurlardır. Eğitim kültürü etkilediği gibi kültür de eğitimi etkilemektedir

KÜLTÜR-SANAT İLİŞKİSİ

Sanatçının duygu ve düşüncelerinin kaynağı yaşadığı toplumdur. Sanatçı yaşadığı toplumun kültürel özelliklerini eserlerine aktarır. Yaşam içerisinde öğrenilen, üretilen her şey çeşitli sanat dalları ile sonraki kuşaklara aktarılır Sanat etkinlikleri sonucunda ortaya konan eserler, toplumların geçmişten devraldıkları ve kendilerinin de katkıda bulunarak sonraki kuşaklara aktardıkları yaşayış ve düşünce ürünleridir.

Toplumun düşünce zenginliği, eleştiri anlayışı, yaşam biçimi, inançları, eğitimi ait olduğu kültürün izleri sanat eserlerine yansır. Bir topluma ait olan insan, kendi kültürel mirasını öğrenir, onu korur ve yaşatır.

KÜLTÜRE KATILMA BİÇİMLERİ

İnsanın içinde yaşadığı toplumun kültürünü kazanma ve kazandırma sürecine kültürel katılma denir. Kültürü kazanma, içinde bulunulan toplumun değer yargılarının ve genel kabullerinin benimsenmesi demektir. Buna “**kültürlenme (kültüre katılma)**” de denmektedir. Kültürün kazanılması bir “sosyalleşme” sürecidir. Yani kültürün kazanılması sosyalleşme yoluyla gerçekleşir.

Kültürün genel unsurlarına katılma:

Birey, içinde bulunduğu toplumun ana dilini, giyim tarzını, inanç sistemini, değer yargılarını, genel davranış kalıplarını öğrenerek bu genel unsurlara katılır. Kültürün genel unsurlarına katılma kendiliğinden gerçekleşir ve uyulması zorunludur.

Kültürün özel unsurlarına katılma:

Birey ilgi, ihtiyaç, istek, çıkar veya dünya görüşü gereği toplumsal gruplardan birine veya birkaçına katılmasıdır. **Mesela;** bireyin öğretmen, asker, berber, hemşire gibi mesleklerden birini seçmesi.

Seçenekler yoluyla kültüre katılma:

Bireyin zorunluluk sebebiyle değil de toplumun kendisine sunduğu değişik seçeneklerden kendi isteğiyle bir seçim yapması sonucu gerçekleşen kültürel katılımdır. **Mesela;** istediği bir partiye, sendikaya veya bir sanatsal etkinliğe katılması kendi isteğine bağlıdır.

TOPLUMSALLAŞMA, KİŞİLİK VE KİMLİK

Toplumsallaşma: Bireyin doğumundan başlayarak diğer kişilerle ilişki kurması sonucunda toplumdaki davranış örneklerini öğrenmesi, benimsemesi ve onlara uymasidir.

Kişilik: Bir kimseyi başkalarından ayıran ve onu kendisi yapan, ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün, çevresine uyum biçiminin bir bütünlük göstermesidir.

Kimlik: Kişinin yaşadığı toplumun genel ve özel unsurlarına katılması kültürel kimlik kazanması sonucu oluşur. Bireyin kendini nasıl tanımladığı, hangi toplumsal grup ya da toplumla özdeşleştirdiğini ifade eden kavrama **toplumsal kimlik** denir.

Toplumsallaşma süreci aşağıda formüle edilmiştir.

İnsanın tecrübeleri
(eğitim, öğretim,
yaşantılar)

+

İnsanın kişiliği
(düşünce yapısı
ve benliği)

+

Toplumun kültürel
değerleri (normlar,
değerler, kültürel yapı)

+

Zaman

=

Toplumsallaşma

